

ЛИСТЪ ЗА УЧИТЕЛИ, РОДИТЕЛИ И ДЕЦА.

Гюргево 15 Май 1874.

Грѣш 4. Учителище издатъ два тѣти и мѣседъ, съ една пригурка. Годешна цена прѣдплащана гр. 25, а безъ пригурка едно сребарно мѣждѣ. За друга царцияз, отъкъ на швейско франга 8, или двѣ рублинѣска, докъсѣ и спомощъ твоевѣта се възрадатъ право до урешиѣ твоего, или до книжарицата на -ла др. Г. Дановъ и С-тевъ Русчукъ. Писма полатина на поща не са грѣти. Год. IV.

Учителството е майка за възрастеното на единъ народъ: отъ изучаѣнето и добротѣта на младѣжикъ завѣся и добруванѣето на този народъ.—

Дѣто бащитѣ сѣ необразовани, тамъ нѣма и добро въспитани синове.

II.

„Това може да не вѣрва само онзи, който не може да види злото. Найстина, казва авторатъ на този членъ, азъ видѣхъ злото, виждамъ го такъвъ какъвто е—големо и силно. Посочвамъ го и жално ми е да го казвамъ. Но да мълча ли сега и само да оплаквамъ сегашния свѣтъ—новата тази породица?— Да, къща са не гаси съ викане: „изгорѣ ми къщата!“ Да потърсимъ ли помощъ у законитѣ и у изгнания духъ на отколѣшитѣ челяди? Но днешното са не поправя съ вчерашното. Като е тѣй, какво трѣбва да правимъ? Да са вѣдѣ-

даме хубевѣ у злото и да са помѣчимъ да го отмахнемъ, ако и да ни са вижда да ситѣ тѣй голѣмо и силно. Надѣвайте се противъ надеждата, рекълъ е апостолъ Павелъ. Този трѣбва да е девизътъ на сичкитѣ хора, които са държатъ за идеитѣ на деветнайстия вѣкъ. Щомъ са узнае болестята, отъ която страждѣ челядитѣ на днешното поколение, длъжни сме да обърнемъ сичкото си внимание надъ нея, не като пѣкой анатомъ надъ мъртво тѣло, но като лѣкаръ надъ болнія и да потърсимъ у най-голѣмитѣ дълбочини на организма и животворящето начало, което ще да ѣхъ издери.

„Ето първото, що ми бѣе на очитѣ: кои сѣ виновати за раздоритѣ, що глѣдаме у сегашнитѣ челяди? Синоветѣ! Кои трѣбва да ги поправятъ? Бащитѣ. И найстина сѣки нѣкъ насъ казва, че синоветѣ сѣ за вѣспитани. Но кой ги е

въснѣталъ? Бащинъ. Това като е тъй то първо бащинъ трѣбва да бѣдѣтъ въспитани! Напрѣдъкътъ трѣбва да заноче отъ тѣхъ, защото друго-яче не може и да бѣде. Но въ какво състои този на прѣдъкъ и това въспитаніе? Безъ друго у това, да са убѣдятъ родителитѣ, че прѣдъ сичко прѣобразованіето на челядитѣ е съвсѣмъ законно и полезно, понеже то е частъ отъ общенародното прѣобразование.

„Дѣйствиелно прѣдъ очитѣ на внимателния наблюдател челядитѣ и обществото еднакво си прѣпаятъ. Като са вражда човѣкъ, ще да каже, че сичко въ тѣхъ е на развала; а истината е, че тукъ сичко са прѣобразява—измѣнува.—То не е зданіе което са порутва, не зданіе, що са прѣпаяя. Нека са обяснимъ: властта на бащата сѣ повече и повече са смалява, а то е голѣмо зло за челядта. Тѣзи истина никой не може да отрече. Но отъ двѣ произхожда това смаляване? Отъ двѣ причини: отъ прѣкалената милость у бащинъ, и отъ безмѣрното осѣщане за личността у младежитѣ. Е, добръ, прѣкалената милость и осѣщането за личността до толкова голѣмо зло ли сѣ? Не; то е косвенно зло, то е добро, що ний употребяваме на зло; то е каквото равенството и свободата, що сѣ двѣ чудесни оръдія, но сѣ които ний не умѣемъ да си служимъ. Нека прочее си научимъ какъ трѣбва да си служимъ съ тѣхъ, та тогава то ще ни вразуми какъ да повърнемъ тѣзи власт, за която са казва че бащинъ сѣж изгубили.

Да земемъ за примѣръ началото на личността, що най-много наспорява, за това че то малко са разумѣва. Казваме личността на синоветѣ, но то не е саможивство, що присвоява сичкитѣ мисли на себе си, не е завистлива личностъ, на която е свидно за чуждото добротѣ, та нито е оная завистъ, що ни прави омразни на сичкитѣ хора, но е онова дълбоко вкоренено осѣщане по което сѣки му са ревне да е нѣщо си и

сѣки човѣкъ иска да бѣде нѣщо. 1)

Но на противъ нека бащата да обрботва това осѣщане у сина си, нека му каже: „Ти желаешъ да бѣдешъ независимъ; ти искашъ общното изрѣчене на твоего врѣме, да си бѣдешъ свой господарь! . . . Нека да е тъй. Единичката ми цѣль е била, като съмъ та отхранвалъ, за да можешъ да живѣнешъ и безъ мене. Това е само, че твърдѣ ще да са взаманишъ, ако би помислилъ, че независимостта е неограничена, и че това право не налага приличнитѣ длъжности. Имма по тѣжко осѣвнѣ да бѣде нѣкой ступанъ самъ на себѣ си. Ти си като ония народи, които желаятъ да сѣж свободни. Земи прочее и тѣхното брѣме, както що приемашъ и добруването, и научи са колко е тѣжко да са управявашъ самичакъ.“ Послѣ, нека бащата да са внуше у подробноститѣ на този новъ животъ! Нека да носочи на младежа сичкитѣ му теготи и сичкитѣ горчивини! Нека да му наложи и сичкитѣ жертви! Нека го накара да върши сичко това, ако ще би то твърдѣ мъчно и най-усилно! Нека да го научи най-сетнѣ у оная свята и здрава наука, що е неоспорима другарка на освобожденето: Науката какъ човѣкъ отговаря самъ за себѣ си.

Тѣй младежтъ, въспитанъ по този начинъ, полѣка дека ще да са приготви за своето свободяване отъ бащинска власт. Макаръ испърво, сѣ нѣкой си погрѣшки, и да е кривнѣлъ по нѣидѣ си отъ правия пътъ, но скоро рѣдѣтъ на живота ще го накара да са огади, безъ да са отрече и отъ правото надъ себеси, че у неговата душа са зачепватъ двѣтѣ задружни осѣщанія, не на-

1) Това начало е голѣмия дѣлъ за новия свѣтъ, то е душа на сичкитѣ желанія и на сичкитѣ напрѣдѣци: То е, наистина, здравата основа на духтъ за сдружяване на хората. Сдружяването бива плодородно само тогава, когато сѣки членъ има своя власт, когато той са смята като цифра а не като нула. Инакъ то не е сдружяване, но стадо и пастиръ.

дѣването на самага себѣ и по-вѣренето на баща си. Тогава онзи баща, подканенъ отъ уваженето, що глѣда у сина си, ще да са свърземе изново и твърдѣ на бързо да му бъде като единъ свѣтликъ и приятель, а не властитель.

Властта е правило: тя работи съ материялна сила или съ силата на закона; а важноста (авторитетътъ) е свърсѣмъ друго-яче. Тя е нѣщо морално, що владѣй надъ душата. У челядитѣ никой другъ не е можалъ да уголѣми до толковъ бащинската власть, колкото нѣкой си Маркисъ Мирабо, който е можалъ, безъ никаква серіозна причина, да държи затворенъ нѣколко мѣсица възрастния на 30 години неговъ синъ, който бѣше задоменъ и офицерипъ у войската. Но нмало ли е такъвъ баща, който да бъде съ толковъ малко уважене? Той е билъ господаръ само на тѣлото, на вѣнканія животъ сину си, а не и на душата му.

Намѣрватъ се много владѣтели на свѣта—царе и господаре,—които иматъ най-голѣмата власть, но само правдолюбивитѣ отъ тѣхъ са почитатъ и уважаватъ. Тѣй помѣжду властта и важноста има голѣма разлика. Върховній владѣтель—Богъ има своята неограничена власть надъ сичко. Богъ распространява осѣждноститѣ или спорноститѣ (изобиліята) на земята; Той събаря или въздига народитѣ; Той петръсва и покорява сърдцата къмъ любовь, що ни вдѣхва. Богъ, най-сетивъ, може да са промича у насъ и тамъ царуга, ако можемъ го каза, съ своята сийность на безкраинитѣ си свършенства; ето неговата важность! Бащинската власть надъ синоветѣ не трѣбва днесъ да бъде прѣкалена. Врѣмето на самовластнитѣ бащи хвъркна; а настанало е врѣме за уставни—умни и образовани бащи! Какъ, мачно ли е това, що са иска днесъ отъ бацитѣ? А какво са иска отъ тѣхъ? Иса са да бждѣтъ усвършенствовани—вѣщи, што да умѣятъ какъ да привлѣкѣтъ сърдцето на своитѣ синове, които

да ги обикнатъ, да имъ са позориватъ и да ги почитатъ. Да мислятъ внимателно какво говорятъ и що правятъ, като да неучятъ сами своитѣ дѣца на зло! Да нестѣнватъ тѣй, што се повече и повече да расте тѣхната почитъ къмъ бацитѣ.

Да пристѣпимъ една крачка у тѣзи наука: да са земемъ за васпитането на бацитѣ, чрѣзъ дѣцата и зарадъ дѣцата! Ето това е краткото съдържане, този е прѣдмѣтътъ на втората часть отъ члена, що свъриваеме до тукъ.

(Скратено отъ „Школа“).

ПОЛЗИТѢ ОТЪ ПРОЧИТАНЕТО.

Прочитането възбужда умственната дѣятелность на сѣкиго читателя и ѣ кара да работи.

Знаніето, което човѣкъ добива като прочита разни полезни книги, е твърдъ голѣмо. Но освѣнъ това има и друга не по-малка полза, което са добива чрѣзъ прочитането, а тя е, че спорѣдъ това нашия умъ са събужда къмъ дѣятелность и ражда нови мисли. Нека разяснимъ това съ примѣри.

Ти четешъ въ Исторіята на примѣръ, какво причина за падането на древната Персійска Имперія бѣше несъгласіето на държавнитѣ маже, тѣй сѣще и враждѣ на царскитѣ жени. Като прочетешъ това, ето че ти са научи едно ново вѣщо, което по-напрѣдъ незнаѣше, научи са една отъ причинитѣ, що сругихъ едно голѣмо царство. Това знаніе ти е полезно. Въ разговоръ, ако би да доде рѣчь за това, ти ще знаешъ какво да кажешъ. Ако да не би прочелъ, ти не щѣше да го знаешъ. Но ползата отъ това знаніе щѣше да е твърдъ малка, ако умственната ни дѣятелность са не събуди и не размисли на широко; ако ти не роди нови мисли.

Но това знаніе разбужда ума ти къмъ дѣятелность. Някое царство, казва той, у което нѣма съгласіе мѣжду държавнитѣ маже, не може да цѣвти. Юще никоя община, никое читалище или училище, някое съдружество даже и някое помородство не може да цѣвти, ако тамъ има вражди. Съ други думи, че любовь и съгласіе

са здравитѣ стълбове на сяко добро, и че вражди и несъглася са най-големитѣ препяттели на доброто. Отъ това заключаваме, че за да има добръ напредък у общитѣ ни работи намъ ни трѣбва любовь и съгласіе; любовь и съгласіе въ общинитѣ; любовь и съгласіе въ училищата, въ читалищата, и въ Ж. Дружества; любовь и съгласіе въ домоветѣ ни и въ земелето и даването ни; любовь и съгласіе сякога и на сякое мѣсто. Тѣзи мисли са плодъ на знаніето, що са придобива отъ внимателно прочитане, ако че има наблюдението голѣмо вѣрно.

Друго. Ти чогошь за Венелина, за Франклина, за Нютона, за Вашингтона, за Лавоіера, за Стросмаера и за други знаменити лица. Добро е за сякого да знае за тѣзи знаменити хора и за добринитѣ, що тѣ са сторили на човѣчеството. Това знаніе обаче не е самата полза отъ прочитането. Въ ума ти са раждатъ нови мисли. »Ако Франклинъ и Стросмаеръ са могли да са научатъ и да станатъ полезни, азъ не мога ли?« Отъ това ти са рѣшавашъ да напредвашъ въ наука. Едно нѣщо стѣдва друго и ти ставашъ достоенъ човѣкъ, полезенъ синъ на отечеството си.

Който прочита добри и любопитни списанія неможе да са не возбужда къмъ напредъкъ и усъвършенствуване; не може да са не електриса отъ тѣхъ. Такава побудителна сила, която са добива отъ добри и насърчителни книги ще трае за прѣзъ сякъя животъ.

Но при сячко, що казахме до тукъ, трѣбва да знаемъ и това:

Безъ охота за прочитане е невъзможно да има нѣкое свѣстно учебно заведение.

Еобразете си едно училище, дѣто учителитѣ и ученицитѣ не обичатъ да прочитатъ. Като дель е ясно, че таковото училище не може да съществува. Или, да говоримъ друго лче, ако би да има такава една сбирщина отъ голѣми и малки дѣчорлига, то не може да са нарече училище; а по-право може са нарече време погубилище и народодубилище.

Охота за прочитане е силата на читалищата. Читалище безъ читатели не може да бжде, нито ако би да го има, ще чини нѣщо. Нека има то миліони грошове, нѣма-ли читатели, рано или къ по, то ще издхне. Читателитѣ са не-

голяма сила, тѣ са парата, която движи ичкото заведение, и когато тази пара, тази сила не съществува, то и сямото заведение свърта близя си. За да може коз-да-е читалище да бжде трайно и както трѣбва, та да принеса голѣмитѣ плодове, необходимо нужно е неговитѣ членове и обществото еднакво да се жьднатъ за книги, да глладуватъ и да жьдуватъ за наука и за сячко що е полезно; тѣ трѣбва да лмѣйрватъ сладостъ и удоволство у сякашевного прочитане, и ако би да има дель безъ да прочетатъ нѣщо, да усѣщатъ че са изгубила; трѣбва да са трудитъ сякашъ за обогативането на ума си чрезъ прочитане разна творенія и въ серозно мислене. Тогава читалището ще да е за тѣхъ мѣсто привлечателно, мѣсто, у което тѣ недохождатъ на ангаря или като на балардажійница или театро: тогава вѣстаницитѣ и други списанія ще да са по-драги и по-наследителни отъ билардитѣ и тавитѣ; тогава читалищата ни и Ж. Дружества ще да дѣвтатъ, книжничната ни ще да вѣрѣтѣва съ голѣми крачки, и нѣй ще бжлезмъ хора много по-достойни за работа, що да сме по-полезни за обществото. Безъ жива охота за прочитане повтарикъ, читалище и какво да е друго учебно заведение не може да съществува.

Това нѣма ли доказателство? Защо нашитѣ читалища и Ж. Дружества са почти безъ душа? Защо въ тѣхъ нѣма оизи животъ, който трѣбва да съществува? Нѣка сяка да размисли вѣрѣхъ това, серіозно и наизраво.

(»Напредъкъ«)

ЗА ОТХРАНАТА НА СПАРТАНСКИТѢ ДѢЦА.

Само дѣцата на Спартианскитѣ граждане имахъ това право; а родителитѣ трѣбваше да считатъ свойтѣ дѣца като родени не за тѣхъ, а за отечеството имъ, за което ги усиновлявахъ щомъ поострастѣхъ и захващатъ колко-годѣ да разсѣлдатъ—да са сумяватъ.—

Щомъ са родѣше едно дѣте заносяхъ го прѣдъ събора на старѣйшинитѣ на цармето да го видятъ и, ако е здраво и читаво, отрѣждахъ му защитникъ, който да го поглежда, въ име на оте-

чувството; ако ли дѣтето имаше и възрастни си голѣми недостатѣци—да е ибѣло екзактно и недѣлаво,—хвъргахъ го у една яма, отрѣдена нарочно за такива, и е названа по Гръцки Анаотетасъ, що се намѣрваше подъ гората Тавгетъ, дѣто и загинаваше.

Дѣдката трѣбваше да са приучаватъ отъ маалка за да не пробиратъ вѣстия да са не плашатъ у тъмното, или когато са самички, да не бѣдѣтъ инфлявни, да ходятъ боси, да лѣждѣтъ на коравъ постелка, и да посятъ замѣ дѣтѣ се еднакви дрехи.

Като станеше едно дѣте на вѣстия 7—годиши, ако са удоореше отъ старѣйшинитѣ на пѣмето, прибирахъ го въ числото на оиѣ момчета, които са вѣлитвахъ отъ обществото, дѣто при друго са обучавахъ и на мъченъ животъ.

А когаго навършихъ 12-тъ си години прѣминувахъ ги у по-горенъ класъ, дѣто животътъ имъ бѣше юще по-мъченъ; но позвола тамъ трѣбваше да гладуватъ, да жѣдуватъ и да тѣршатъ сѣбкви мащотитѣ, безъ да имъ дотегне или да възѣгодуватъ пѣвакъ.

Дѣцата на Спартянитѣ, както момчета тѣя и момичета, обучавахъ са водно на тичане, стрѣляне, надхвъргане камъкъ и други Гимнастии. А такива то игри и упражняванія направиха дѣцата да бѣдѣтъ тѣлесно бѣки здрави и пѣргави; а душевно твърдѣ постоянни, рѣшителни, тѣрпеливи и да призираатъ даже и самата смѣртъ.

Обѣи денъ при вечерялето учителитѣ имъ ги питяхъ да кажатъ по нѣщо отъ Исторіята на тѣхнитѣ прадѣдове, и ако нѣкой немощно да отговори, укоряваше са отъ другаритѣ си; а които са покажѣхъ остроумни, то такива то ученици са похвалявахъ като бѣдѣщи защитници на своето отечество.

СЕДСКИТѢ УЧИЛИЩА У НАШЕНСКО.

Спорѣдъ описаніята, що захванахъ да ни испращатъ отъ нѣкой си мѣста за селата, иде ни

да вървѣме, че и седскитѣ училища у нашенско земата пѣвакъ са ирѣднина; а това е твърдѣ даасно и много утѣшително за сѣбито наше. Българскѣи нашъ народъ, както са вѣжда, много ни е жѣлѣ да остане до токозъ назадъ отъ нѣмъ учението; но тѣжки об тоятелства и многото ирѣдѣла, що е ирѣварватъ дѣто ирѣме у разширитѣ години, издава ли му нѣщо да помисля за своето ум твѣнно развитіе, или да се грижи за училища и учене. Стага да си поуми човѣкъ у илѣитѣ за Българи и Турци години, когато са виртували у нашенско странинитѣ Кърджали и Делибашиѣ, отъ които дѣто ирѣ майка е проплакало, и ще да му насѣрдиатъ коскитѣ на главата!

Нема да казва кой каквото ще, че Българитѣ не бѣтъ ирѣдѣни за нищо и т. д. но нѣмѣто стигнахъ крайчеца на тѣзи делибашиѣски и еничерскѣи вѣремена, знаемъ какво е било, и глѣдъ не сме проковсали.

Двата и благодарене на вѣчнонамятиѣ Султани Махмуда, който истреби и доверши тѣзи страници, у неговото славно царуване захвана да са вѣлга своя госта мъгла, на омраженото невѣжество, що помрачаваше рѣдомъ нашето нѣмо отечество. А оттогара насамъ, при вѣцаруването на неговитѣ досебни на дѣдници ирѣму оманскѣи ирѣстолѣ, Султанъ Абдулъ Меджид и днѣтъ честити владѣитѣли Султанъ Абдулъ Азиза, българскѣи народъ се повече и повече ка свѣтства, насѣрчанъ кимъ про вѣцѣенето.

Колкото зарадъ пакоститѣ, що са правиха на народа ни отъ стѣрна на гърцкото злобно дѣловенство, което глѣдаше какъ да заглуши тѣковатото оконитване у Българитѣ, и да потѣмне нашата мила народностъ, това нещѣмъ да повѣгаряме, защото го знаятъ вече и малкитѣ дѣца. Сега даме го-подъ, и съ царска милостъ, нѣмъ получихме да спалимъ отъ гърба си несносното ирѣме на гърчиюлата. Сега нѣмѣтъ кимъ про вѣцѣенето ни е отворенъ, и нѣма вече онези тѣше и бодило, що ни ирѣвахъ. Дайте сега сички егѣверно и задружно да са земемъ за урѣждането на народнитѣ ни училища, отдѣто са чака нашето бѣдѣще добруване. Нашитѣ народни пѣстири са вече съ насъ и посрѣдъ насъ!

Нѣмъ имаме ирѣдѣ виду описаніята на три седски училища; а именно: Червена-вода (Ру-

сен ко), Дръново (Гърновско) и Аврешъ (Варнен ко).

ЧЕРВЕНА-ВОДА. Това села са пада къмъ Юго-Источна стърна отъ Русчукъ, до два часа далечъ, при първата станция на желѣзницата за Варна, разположено върху едно плоско равнище. У Червена-вода има 200 къщи Българи, повечето прѣселенци откъдѣ Търновско — Балканджій; турци и черкези има само 20 къщи. Селенитѣ сѣ сѣ орачи и работни хора; обдѣлото имъ е домашно, както на сичкитѣ наречени колибари у Търновско.

До миналата година училището е било се наусничарско, както що сѣ и днесъ другитѣ селски училища тадева. Но за добрата честь на Червеноводени, и на тѣхнитѣ дѣца, падна имъ са лани единъ добъръ учителъ, който нагласи училището имъ изново, като уведе други книжки и подкачи рѣдовното учене. Този учителъ е г. Тома А. Кърджиевъ, единъ отъ народолюбивитѣ момци въ Русси, съ отлично поведене и доста оконителъ въ ученето си.

Ето какво ни обаждаше речениѣй учителъ, когато го распитахме за училището:

„Първо, като са условихъ да учителствувамъ у това село, вазва той, (1-й Юлія 1873), ученицитѣ бѣхъ 20 дечюрлига. Полека лека прѣзъ лятото числото имъ възлѣзе до 60 момчета и дестина момиченца; а слѣдъ Димитровденъ, прѣзъ зимата, училището са пѣанеше вече съ 120 момчета и 25 момичета. Мѣжду тѣхъ имаше дестина ученици изъ ближнитѣ села Албаново и Ново-село, но тѣ не останахъ сичкитѣ да слѣдватъ тукъ рѣдовно. Преди моето дохождение главнитѣ прѣдмѣти, що учѣхъ тукашнитѣ ученици, бѣхъ Наустницата и Псалтиря. Давало имъ са юще да учѣтъ и на нѣкой кратки учебници, но безрѣдно; за това училището е било расподѣлено на толкозъ отдѣленія, колкото ученици имало—сѣки уче-

ше неговото си.—Тукъ, както и въ другитѣ села, слѣдъ Букваря, давало са на малкитѣ дѣца, които юще незнаели да прочитатъ, да учѣтъ наизустъ уроци отъ Св. Исторія и Катихизисъ, кои като изучавади да бърборятъ машинадно, тогава имъ са давало каква годѣ книжка за да са учѣтъ на прочитане. Тѣй що то единъ два мѣсеци азъ са мѣчихъ само съ нарѣждане на училището. . . .“

Спорѣдъ новата нарѣдба сега ученицитѣ сѣ расподѣлени на двѣ отдѣленія: основно и прѣдуготовително. Основното или първоначалното отдѣлене има три разряда, дѣто ученицитѣ отъ първи разрядъ учѣтъ: 1) Познаване на буквитѣ; 2) слобяване думи по звучната метода; 3) прочитане кратки изрѣченія на букваря; 4) писване и броене. Разрядъ вторій: 1) прочитане на Читанка; 2) прѣписване урокъ; 3) писване числа до 1000; 4) прочитъ отъ Славянски. Разрядъ третій: 1) Свободенъ прочитъ, съ расказване на прочетеното; 2) молитви на-изустъ; 3) писване по диктовка; 4) числа до 1,000,000 и враснописане.

Предуготовително отдѣлене.

Разрядъ първи: 1) Свободенъ прочетъ съ расказване (втора Четеница Данова); 2) Св. Исторія (Генадіева); 3) Кратка Аритметика (Момчилова); 4) Първи познания (Данови); 5) Диктовка за предуготовлене къмъ Граматиката; 6) Краснописане; 7) прочетъ отъ Славянски и молитви изустъ (на часослова). Разрядъ вторій. 1) Св. Исторія (Генадіева); 2) Катихизисъ (Момчиловъ); 3) Бъл. Исторія (Душанова); 4) Граматика (Момчилова); 5) Землѣописане (Момчилова); 6) Аритметика (Момчилова); 7) Разкази отъ Физика; Краснописане и черковно пѣне.

Сичкитѣ горѣказани прѣдмети и на двѣтѣ отдѣленія испърво е прѣдавалъ самъ учителятъ, а послѣ му приставили и помощникъ, който да помага основното отдѣлене.

Прѣди единъ мѣсець (по Великденъ) стачало испитане, дѣто са патрунали сичкиѣ селене, и нѣкоѣ изъ околнитѣ села, както и отъ града. Хора която присѣтствувади на испитането приказватъ, че ученицитѣ са отговорили твърдѣ хубаво; а бацитѣ имъ са обрадвади много, защото за пръвъ пѣтъ виждатъ таквозъ нѣщо у семото си, и благодарятъ на новия си учитель.

И намъ е драго, наистина, като глѣдаме, че училището у Червена-вода сега става сѣщо училище, и надѣваме са че то ще земе прѣднина, само ако селенитѣ бждатъ сѣ тѣѣ сърдчени и да проваждатъ дѣцата си постоянно въ училището. Едвамъ да чюемъ, че и въ Русчюшкитѣ села са нарѣдило едно единчко, като далъ Господь училище! Желателно е щото и другитѣ селене въ Русчюшката околностъ да послѣдватъ примѣра на своитѣ съсѣди—Червено-водчени. Но за това какъ нашата община у града трѣбва да са погрижи щото часъ на прѣдъ да са нагласятъ селскитѣ училища прилично.

Научаваме са, че селскитѣ учители са сговорили и прѣговорили да пишѣтъ на дѣда Григорія и да го молятъ да имъ отрѣди единъ какъвъ годъ наглѣдвачъ (ревизоръ) на училищата. Ний сме увѣрени, че Н. Високопрѣосвященство, като истински народенъ пастыръ, ще удовлетвори това имъ праведно желане и да отрѣди наглѣдвачи на селскитѣ училища, не току за Русчюшкитѣ села, но и другагдѣ рѣдомъ у своята богохранима епархія.

** Негово Високопр. Варно-прѣславскій дѣдо Симйонъ, който винаги са грижи за по-доброто урѣждане на селскитѣ училища у епархіята му, прѣдложила на градскитѣ учители да обидатъ рѣдомъ селата, когато нѣматъ прѣдаване у празничнитѣ дни, за да направятъ испитанія на ученицитѣ и да видятъ що са е работило прѣвъ годивата. При това зарѣчалъ на учителитѣ у сѣщото врѣме да прѣгладатъ и черковнитѣ смѣтки по селата. Послѣ Вла-

диката, наедно съ митрополійскія свѣтъ, притѣквивалъ отъ сега, щото за идущата училищна година да са отрѣди нарочно наглѣдачъ за селскитѣ училища (това е най-потрѣбното).

Слѣдъ свършването на испитаніята по селата, надѣваме са, безъ друго, да получимъ подробности за сичко и да обнародваме у листа си приличнитѣ описанія, отнесенно до селскитѣ училища въ Шюмненско.

СПАНИЕ.

Много е полезно, както за здравето тѣѣ и за ума, да си има човѣкъ една мѣрка за снѣя, г. е. да знае кое врѣме да си лѣга и колко ча ове да спи на депоноцѣето. Спорѣдъ лѣкаритѣ на единъ здравъ човѣкъ доста см 6 часове за спане. За това св. Писане ни научава:

»Не обичай спането, за да не осиромашни; отвори очитѣ си, и ще са наситишь съ хлѣбъ.«

Лѣнността хвърля у дълбокъ снѣъ; и мързеливата душа ще бжде гладна.«

»До кога ще спишь лѣннине? Кога ще станешъ отъ снѣя си? Малко спане, малко дрѣмене, малко смѣване на рацѣ за снѣъ; послѣ сиромашнѣята ти дохожда като патникъ и скудността ти като обрѣженъ мъжъ.«

(Причти Соломонова).

Бюфонъ казва: »За голѣма часть отъ списаніята си, азъ съмъ длъженъ на слугата си. А защо? За това, че слугата му го събуждаше сѣка сутрѣнь по 6-й часъ (европейски), спорѣдъ както той самъ бѣше му заповѣдалъ. Бюфонъ искаше да става рано, но като не можеше да са събужда, той заповѣда на слугата си да го дига сутрѣнь. И тѣѣ, намѣсто да отлѣжи и да проспи една хубава часть отъ врѣмето си, той ѣж употребѣи за учено и съчиненія.«

»Ако бѣше Веніаминъ Франклинъ лѣгалъ единъ часъ по-късно, и не бѣше стоялъ единъ часъ по-рано за да учи, той не щѣше да стане онзи Франклинъ, който бѣше, не щѣше да е толкозъ полезенъ на себе си, нито за отечеството си и за човѣчеството въобще.«

(Глѣдай »Напрѣдъкъ« ки. 3)

Срѣдство за измораване на дървеницитѣ (пахта-бити).

Сѣси 20 части петроль съ 80 части сюрфюръ - де карбонъ и намажи тамъ дѣто се бѣлятъ тѣзи гадинки, които щѣ да се употребявъ съвѣршено, наедно съ оцата имъ. Съ това срѣдство могатъ да се погубватъ и бѣхитѣ. Тѣзи бѣхва са купува тѣрѣвъ сѣтино и намѣрва са у сичкитѣ свидарій.

РАЗНИ.

Научаваме са че Габровскитѣ училища и пансионитѣ са турили на добъръ рѣдъ. Отъ сегса пригответо мѣсто у новото училище и за пансионеритѣ, дѣто слѣдъ ваканціитѣ щѣли да са настанятъ сичкитѣ въкашния ученици. Испитаніята ще да начинътъ отъ 2-рій идущаго Юнія и щѣли да траятъ до свършенето на мѣсеца.

На 5 Маія пазито пороситъ тѣхитѣ, който оцетитѣ са обжриалъ на снѣгъ, и държалъ единъ и половина часъ; врѣмето станало доста студено, а Стара-планина см бѣдела като змиѣ. Такъвъ снѣгъ валилъ и на 14 Априліа, презъ цѣль денъ. Спорѣдъ това овошкитѣ са повредили.—У нѣкой си мѣста въ Тирновско надналь едаръ градъ, който очукълъ много лозя и направилъ голѣми пакости.

ГЮРГЕВО. Двѣ три години наредъ Гюрговскитѣ българи бѣха забравили народния си празникъ на 11 Маія. Причината на това бѣше, че тѣхното бѣл. училище е било погребено въ това временно растоііе. Тѣзи година си го отворихъ и си го поправихъ на свѣтъ да са крѣпни като сѣко друго у Влашко бѣл. училище—въ Букурещъ, въ Браила и въ Галацъ. И тѣй по край училището въ Гюргево стана празникътъ на 11 Маія тържествено. Службата са услужо-вечето по старо-български въ главната влашка черква, пѣса вокална музика черковна, приготвена отъ уч. Д. И. Войникова. Отъ черква станахъ посѣщенія въ бѣл. училище, дѣто присѣтствувахъ и градския управитель (префектъ), градоначалника (примаръ) и полицей и други страни личности. Вечерта бѣ весело угощеніе. Преди 1 мѣсець градътъ Гюргево видѣ за прѣ-

пятъ българско позорищно представлѣніе „Гайна и Килиндъ“, които задоволи толкози нашитѣ българи Гюрговци, както Влаеса и Грѣди. Това представлѣніе са даде два имга: едѣкъ въ полза на бѣл. училище въ Гюргево и друго за градъ кѣл сѣлатаъ.

— Научихме са отъ вѣрно мѣсто, какъ въ денитѣ на 11 Маія см са отправилъ сука телеграми изъ Влашко за честитене до бѣл. Екзархъ въ Цариградъ. Нашитѣ българи въ Влашко си напоминатъ за Екзархіята ни, когато рѣшатъ да са събератъ на ѣдене и пѣне. А когато е за помощъ, сѣруватъ си оглушки. Съ сухи телеграми—денеша Екзархъ не са храни не!

ПОПРАВКИ ОТЪ БРОЙ 3

Освѣнъ други печатарски погрѣшки, що са вмъкнали отъ неслѣдѣждане, по заблѣдѣжително см са вѣдующитѣ:

На стрѣница 22, у първия стѣланъ, май крайній рѣдъ намѣсто 3 ще са четете 10 „Училище.“ Стрѣница 28, стѣланъ вторій, на мѣсто Прусія е избѣла, ще са четете—изгубила. Стрѣница 24 у лекрологъ, рѣдъ 12 ще са четете: по-виканъ чрѣвъ телеграфа:

У притурката стѣланъ първій, рѣдъ 11, на мѣсто щета ще са четете суета. Тѣй на мѣсто брой 3 станало 2, което нѣй поправихме съ перо у сичкитѣ листове.

Тѣкмо когато трѣбваше да са намѣримъ въ Гюргево у Печатницата за да поправимъ и да са печата този брой, то ни са случи прѣчка и не можѣхме да отидемъ на врѣме. По тѣзи причина листътъ закѣсеи. Прѣчката стана оттамъ дѣто са непадѣвахме. Ако ни папусне едно зло, друго излиза на срѣца ни и то се отъ народни доброжелатели! . . .

„УЧИЛИЩЕ“ излиза два пѣти на мѣсець, съ една притурка. Годишна цѣна прѣдплащана гр. 25, а безъ притурка едно сребърно меджидѣ. За друга царщина, отвѣтъ нашенско франга 8, или двѣ рубли. Писма, дониски и спомоществованіята са испращатъ право до юридничеството, или до книжарницата на Г-да Хр. Г. Дановъ и С-ѣе въ Русчукъ. — Гюргево при Г-на Т. Вайдеку у печатницата на „Училище“.

Издавачъ — Ступачъ Р. И. Бѣтсковъ.

НАРОДНИЙ НАШЪ ПРАЗНИКЪ НА Св. КИРИЛА И МЕТОДІА.

Едно отъ съловіата за развиването на кой да е народъ е и това, когато той започне да почита съ признателностъ своитѣ народни поборници и да слави тържественно тѣхнитѣ вѣчнопамятни имена; да споменува тѣхнитѣ богуоудни дѣла, що сѣ тѣ извършили за народа си и въобще за сичкото човѣчество. И наистина въспоминаніята за подвигитѣ на нѣкои отлични хора, които сѣ послужили народу си у кое-годѣ отношене, възбуждатъ нѣкакъ въ сърдцата ни рѣвностъ и подражане къмъ сичко що е добро и похвално.

Каго е тѣй, то и празнуването на нашитѣ равноапостоли и народни просвѣтители Кирила и Методіа трѣбва да на вдѣхва чувство къмъ добритѣ дѣла, любовъ къмъ отечеството и народността ни, жетане къмъ сичко, което може да приготви за народа ни добра и честита бѣдъщностъ.

Ний виждаме, какво Св. Кирилъ и Методіи сѣ трудили не само да избавятъ народа ни отъ мрачното идолопоклонство, що е владѣяло то врѣме у Българитѣ, и да го просвѣтятъ съ покръщенето на православната християнска вѣра, но іоще да нагласятъ писмена и да напишатъ книги по старо-българскій нашъ езикъ, за което тѣ положили голѣми трудове и старанія. За това, ако сме тѣхни подражатели, и ний трѣбва да обикнемъ ученето и да спомагаме сѣкакъ за народното ни просвѣщене, що е наше спасене.

Има вече нѣколко години отъ както захвана да са празнува у нашенско денятъ на Св. Кирила и Методіа, и отъ година до го-

дина този народенъ празникъ става съ голѣми тържества. При такъвъ случай намъ е драго, че можемъ да засвидѣтелствуваме добритѣ признаци отъ народното ни достойнство и самосъзнание. А іоще по-много са радваме като глѣдаме, че народътъ ни, обуравенъ отъ дълбокія сѣнь на невѣжеството, пробужда са вече и полека лека пристѣпа въ пътя къмъ съвършеното си окопитване — обикнува науката и стреми са, колкото силитѣ и врѣмето му опроцаватъ, къмъ просвѣщенето. —

Спорѣдъ това ний даваме мѣсто у първитѣ стѣрници на листа си, да поговоримъ сега върху тържественното празнуване на Св. Кирила и Методіа у нашенско,

РУСЧЮКЪ. Втора година са празнува деня на нашитѣ народни свѣтци и просвѣтители въ присѣтствіето на български владика, но тѣзгодишното тържество са отличаваше нѣкакъ отъ ланското. Отъ утрѣнта рано, щомъ зазвѣнтя черковната камбана, народътъ са стече отрѣдомъ изъ града и пълнеше храма на Св. Троица, като на Великденъ. Н. Високопрѣосвященство, дѣдо Григорій, придруженъ отъ нѣколко свѣщенници и двама дѣкони отслужихъ божественната литургія великолѣпно. Следъ черковния отпустъ Н. Високопрѣосвященство, облеченъ у най-свѣтлѣтѣ свои одежди, съ блѣстящата корона на главата му и архіерейскія жезълъ въ рѣба, поведе народа. По-напрѣдъ носяхъ голѣмата икона на Св. Кирила и Методіа, а сичкитѣ ученици, момченца и момиченца, нарѣдени вървѣхъ пѣйшкомъ. Отъ черквата Св. Троица (дѣто е доста далечко) до дѣвическото училище, току речн, глѣдаше са една вървулица отъ хора, които пълнѣхъ улицитѣ.

На двора у дѣвическото училище бѣше при-

готвена голѣба шагра, обрѣдена съ прилични образи и накатена околорътъ въ цвѣта и разеленени клончета отъ разни дървета, а посрѣдъ една украсена маса за водосвѣтъ. Слѣдъ благословеното на Н. Н. начена са водосвѣта, съ обикновенитъ приѣви и молитви. На свършенето Н. Н. изговори доста сладкоречиво и трогателно слово, у което спомена прианата на празника, и многото подвиги на нашиятъ равноапостоли и просвѣтителѣ Кирила и Методѣа; а еднакво науми и за ползитъ отъ ученето, като приканваше родители да са грижатъ за добрата отхрана на своитъ дѣца, и сички въобще да са трудитъ за училищата. Слѣдъ това единъ отъ учителитъ сказа друго слово, сѣ пакъ върху празника; послѣ мащата учителка изрече третѣ слово, като отъ стърната на женското Дружество у града. А най-подирѣ излѣзе едно 14—годишно момиче, което сказа едно словце тѣй трогателно и сракоречиво, щото привлече сичкото внимане на слушателитъ и сѣки остана доволенъ (*). Слѣдъ поръването народътъ са разиде обриванъ, като си честитивахъ единъ други празника. Българскитъ люгене рѣдомъ у града бѣхъ затворени тоя день до вечерята. А портитъ на читанициня дворъ стоѣхъ растворени, накатѣни съ цвѣти и зелени клончета; налъ портитъ са разивѣвахъ дѣтѣ надерки съ полумѣсеца, и посрѣдъ образа на Н. В. Султана, а отъ стърна стоѣше образа на негово блаженство Екзарха, дѣла Антима, както и други нѣкои народни картини, що бѣхъ нарѣдени на двора, дѣто сѣки са застѣдване.

(*) За това тържество срѣщаме у в. „Сѣкъ“, брой 19, дописка изъ Русчюкъ, съ която Г. В. Нейчевъ прави навасо критика върху газанитъ слова. Похвалата, що той отдава на словосказателитъ би била по-умѣстна ако господству са врѣдизаване отъ нѣкои си поетически израженія. А колкото зарадъ дѣто казва, че по случай на послѣднето слово нѣкои лица подигнали принципни и насмакно иѣло да са смати тържестного, нѣй не знаемъ отъ какво подканешъ г. Нейчевъ да си прави прикаси и за работа, дѣто не е станала, нито видѣхме таквизъ лица, които да са принципиратъ за нѣщо. Ако ли е нѣвой сѣгѣдалъ, то нека го важе; изъ тоякозъ множество хора не може да бѣде единъ само да вида.

СИЛИСТРА. У едно писмо изъ този градъ на расказватъ, че и тамъ денятъ на Св. Кирила и Методѣа са празнувалъ тѣзъ година съ отлично тържество. Негово Високопрѣподобие Архимандритъ Костантинъ отслужилъ божественната литургия съ прилични обрядѣ и на отпустъ сказалъ слово, на което сътържането било сѣ върху народното ни провѣщане и прочая. »Народътъ, казва нашъ дѣшеникъ, бѣше много въсхищенъ, особенно като слушаше словото, изговорено отъ Н. Високопр. съ приличното краснорѣчѣе, което никого не е слушатъ на матерниа ни езикъ. А отъ черква отидохме право въ училището, дѣто са отчете водосвѣтъ; послѣ са обади и учителитъ ушъ да скаже нѣщо, во неговото слово насмакно да присни хората, които бѣхъ хванали да са презиватъ.«

Колкото за Силистра нѣй си знаемъ стоката; тажканната Българщина сѣ дреме и никакъ са несконитва, а отъ друга стърна юще не може да са отъреи отъ грѣчиюлѣта л отъ влашкѣя пѣздеръ, що е разивѣсенъ у много челяди. Не по-малко имъ прѣчи и не-сѣгласието у общитъ работи, та сперѣдъ гова българското училище нехаресва и, току рѣчи, стои подолу отъ влашкото.

Дано баремъ отъ сега нататѣкъ са свѣстатъ нашиятъ Силистренци и да турятъ какъвъ годъ урѣдъ въ училището си, като намѣрятъ и по—достоенъ учителъ; стига сѣ губили дѣцата златното си врѣие съ таквизъ недомаслени учители, на които ученето само у Силистра минува, защото нѣма хора. Сега иматъ вече и достоенъ Архимандритъ, който надѣмъ са, ще заѣга сѣкакъ, както за училището тѣй и за черквата, да бѣде сичко на добъръ рѣдъ и да угаснатъ раздоритъ. Негово Високопр. ни е познатъ отблизу. Той е образованъ човѣкъ и народолюбивъ Българинъ, който обича ученето и, съ своето краснорѣчѣе, ще умѣе да поправи онези похабени хора, които прѣчатъ за напрѣдка на училището и на другитъ обществени работи у тези старо-български градъ.

Изъ Шуменъ ни свяватъ, какво и тамъ народниа празникъ тѣзи година са изтършилъ съ отлично тържество. Н. Високопрѣосвященство, Варно-прѣставскій дѣдо Симѣонъ, е отслужалъ у долномажденската черква,

храма на Св. Кирила и Методіа и Три вятени, дѣто е и махленското училище. Тамъ са отчело водосвѣтъ и сказати сѣ слова, но нѣмаме подробности за сичко, що са е извършило на този день, та остава да кажемъ повече за до пѣтъ.

Освѣтъ у нашенско, народній ни празникъ тѣзи година са е празнуватъ съ веселби и у Влашко, но градоветъ, дѣто има Българе. И наистина какво по-добро отъ това да глѣда нѣкој събрани наедно, мало голѣмо, съ братска любовь, мирно и сговорно, въдушевени, отъ еднакви чувства, съ еднакви мисли, да празнуватъ весело и тържественно своетъ народенъ празникъ, що е корень и начало на нашето народно битіе, единичка причина за уваженето на милата ни народност и бащинія нашъ езикъ!

КАКВИ КНИГИ ТРѢБВА ДА СА ПРОЧИТАТЬ.

„Влияніето на книгитѣ е двойко, добро или зло, спорѣдъ каквито книги прочитатъ. За това трѣбва да са кажатъ нѣколко думи и върху тѣзи точка.

„Прѣди години книгитѣ бѣхъ твърдѣ малко. Рядко можеше да са намѣрятъ книги, или ако са намѣрвахъ, то тѣ бѣхъ толкось скѣпи, щото само богатитѣ можѣхъ да са снабдятъ съ тѣхъ. Това е било тѣи особенно, когато нѣмало книгопечатането. Сѣкоя книга са прѣписвала, и сѣки знае болко забавно са върши това, и колко скѣпно става. Тогава книги са намѣрвали само тукъ-тамъ. „Прѣди книгопечатането, отъ Франція проводихъ пратеници въ Римъ за да зематъ единъ екземпляръ отъ Пиндероновитѣ списанія, защото цѣла книга не са намѣрваше у сичка Франція.—Прѣди 13000 г. библиотеката въ Окефордъ, у Англія, състояше само отъ нѣколко брошурки, които бѣхъ заключени у единъ ковчегъ, бѣхъ вързани (подобно на иконитѣ у нѣкој манастиръ) за да не побѣгнатъ. Въ началото на 4-й

вѣкъ царската библиотеката у Франція състояше само отъ четире класически книги и нѣколко духовни.“

Но да не ходимъ на далеко. Прѣди 30-40 год. у нашенско на рядко щѣше да видяшь книги другадѣ освѣтъ нѣколко Еленски или Славянски книжки въ църквитѣ или въ манастиритѣ. Тѣ бѣхъ твърдѣ скѣпи и сиромаша май не можѣше да са сдобіе съ тѣхъ. Нито нѣкъ можѣше нѣкој да ги разбере. Спорѣдъ това тѣзи книги хващахъ паяжини само въ калугерекитѣ жилища. Книги на матерній ни езикъ нѣмаше. Враждебната фенерска дѣвица бѣ стенила сичко на прахъ и пепелъ: тя сѣкакъ са трудѣше да ни направи безкнижници (кегабсѣзе).

„Но благодарене на Бога, на обстоятелствата и на побуднитѣ наши родолюбци, черната магла, която застрашаваше нашія небосклонъ, почна да са распрѣска. Книги почнахъ да са издаватъ на матерній ни езикъ, народната ни книжница са възражда и скоро върви напредъ. Днесъ у нашето мило отечество не остана мѣсто дѣто да нѣма книги, тѣи щото сѣки да са снабди съ разни видове поучителни и насърчителни книжки.

„Но, както загакнѣхъ по-горѣ, сички книги не сѣ за прочитане, защото сичкитѣ не сѣ полезни. Нѣкои книги сѣ полезни за единъ класъ или едно званіе хора, а не сѣ толкось полезни за други; има книги, които за сѣкиго ще е полезно да ги прочита, напротивъ има и такива, които несамо, че за никого не сѣ полезни, но и за сѣкиго сѣ вредителни. Нѣкои си книги сѣ полезни, други нито полезни, нито пакъ толкось вредителни с. е. въ тѣхъ нѣма почти нищо, само че които ги прочита прѣкарва врѣме, а нѣкои други пѣкъ досущъ вредителни.

„Полезни книги сѣ опези, които възвишаватъ човѣка у сѣкое отношение, които подбуждатъ въ него чувството за дължностъ къмъ Бога, къмъ

стечеството му, и въобще къмъ човѣщината; които насърчаватъ къмъ чистъ и благороденъ характеръ и къмъ додродѣтель; които хранятъ душата му съ истинска храна, въодушевляватъ къмъ решителностъ у истината и правдата, и къмъ неотклонно постоянство за да сѣ усвършенствува и облагородява; тъй сѣщо и сички книги, които право и безпристрастно говорятъ за разнитѣ клонове отъ науката. Такивато книги сѣ полезни за сѣкиго. Ако слѣдъ прочитането на една каква да е книга неусѣмашъ, че си по-достоенъ членъ на обществото, че си по-мѣдръ, по-ученъ и по-благороденъ; че истината и правдата ти сѣ по-драги, и че по-здрово, си рѣшенъ да вършишъ онова, що е полезно, честно и благородно, а да се отстранявашъ отъ сичко що упижава характера;—ако това не е тъй, знай, че или книгата не е била полезна, или ти не си ѝ прочелъ както трѣбваше.

(„Напрѣдъкъ“)

УЧИТЕЛСКА СКУПЩИНА У ХЪРВАТСКО.

»Първата учителска скупщина бѣше свикана у Загребъ на 1871 год. прѣзъ мѣсець Августа. На тази скупщина присѣтствоваха 1200 учители и 50 учителки, изъ сичкитѣ Славянски стѣрни; а именно: Хърватско, Войничкитѣ граници, Славонія, Далмація, Бачка, Банатъ, Сремъ, Княжествата Сърбія и Черна-гора, Крайна Росія, Чехія, Полша и нѣколко нѣмци съ Славянскія Педагогъ Д-ра Мирослава Дитеса.

»У засѣданіята присѣтствоваха юще и нѣкой си отъ по-първитѣ чиновници, учени хора, особено изъ Хърватско, освѣнъ многого народъ, който е пълнитѣ галерійтѣ на онии хубавъ и голѣмъ палатъ.

Тукъ сѣки прѣдтавителъ отъ поменжитѣ народи, както и отъ чиновницитѣ сѣ говорили различно сѣ за училищнитѣ наредби и върху народното просвѣщене. Каго оставаме другитѣ подробности, що са е разгѣдвало

у засѣданіята, върху какви прѣдмѣти са е говорило и решавало, ще споменемъ на како само нѣщо си отъ сказанитѣ задачи у тритѣ засѣданія.

Засѣдане първо. На питавето: »Каква е задачата на народната школа у сегашното врѣме, и какви сѣ нейнитѣ вънкашни отношения за да отговарятъ на врѣмето?« Референтъ, г-нъ Лодовитъ Модець прѣдлага на скупщината 12 решенія да ги одобри и врѣме. Слѣдъ дълго разискване, съ нѣкой измѣненія, прѣти сѣ 11 решенія, изъ които първото говори: »Задачата на народнитѣ школи у нинѣшното врѣме е: да възпита ученици морално—набожни, да развие душевнитѣ и тѣлеснитѣ сили и способности; у сѣкое знание и умѣне да ги упати до толко ъ, колкото е необходимо потрѣбно сѣкиму, да могатъ почтено, като свободни човѣци, да живѣятъ; да бѣдѣтъ достойни и полѣзни членове на човѣческото общество.«

Засѣдане второ. Слѣдъ като са прочитатъ нѣколко телеграми изъ разни Славянски краеве, отъ читалища, учители и дружества, прѣдлага са питавето: »За да може да испълни назначенето си народната школа, какво трѣбва да бѣде нейното вътрѣшно устройство?« Референтъ г-нъ Мѣитъ Стояновичъ, школскій надзорникъ, слѣдъ обширното си говорене върху прѣдмѣта, прѣпорѣчва на скупщината 14 решенія, които са прѣехъ напълно съ нѣкои промѣненія. Гѣзи решенія, дума пи ателитѣ, можемъ до словце да приспособимъ за прѣустройството на нашитѣ училища.

Засѣдане трето. На въпроса: »Кои сѣ най-главнитѣ длѣжности и най-главнитѣ права на народнитѣ учители?« Референтъ Г-нъ Стефанъ Басаричакъ, който говори върху питавето си повечѣ отъ 1 четвър. часа, мѣжду друго каза и тѣзи речи: »Съ съѣстнитѣ и достойни учители, тъмнатата, невѣжеството, прусговѣрѣето и т. н. прѣстанватъ мѣжду народитѣ.«

»Днешній учитель не е вече чорбаджійска машина, чорбаджиски ратай, чорбаджійска метла, но воспитателъ и просвѣтителъ на народа си, бранителъ и застъпникъ на възвишенитѣ и благородни идеи.«

»И отечеството и човѣчеството отъ него

чакаят спасенето си. Въ неговитѣ рѣчи, у неговата свѣсть прѣдаватъ своитѣ надежди и желанія за да са усъществуваатъ, учителитѣ е възпитателъ! и пр. и пр.»

»Въ този духъ, съ такива чувства сж говорили сичкитѣ референти, и сички други които сж земали участіе у общитѣ и особенни разискванія на прѣдлаганитѣ разрѣшенія.

Отъ стърна на учителкитѣ говорили Г-жа Марія Ямбришакова: »Г-да, река тя, когато са расправа за толковато важни прѣдмѣти, що сж основа (темелъ) за славната бъдущност на милія ни народъ, не трѣбва да забораваме и онзи дѣецъ, отъ когото зависи щастіето и нещастіето на сѣки единъ народъ, а то е—майката. Майката е майка на народа които отхранва неговото поколѣніе.« (Ржкоплескане).

»Желаемъ ли основателно подобряването на бѣдѣшитѣ граждани, на бѣдѣшитѣ синове на отечеството ни въобще, то трѣбва да захванемъ отъ женскія подъ възпитането и пр. и пр.« (Ржкоплескане).

Тя прѣдлага рѣшеніята, които скупщината прие да са разгледѣтъ и удобрятъ у бѣдѣщата скупщина.

»По едно врѣме настанахъ възхитителни часове. Нѣколко г-жи съ прѣкрасни вѣщи пристѣпихъ прѣдъ мраморнія бюсъ на Коменски и съ думитѣ: »Слава!« турихъ ги на главата му. . . . Прѣдсѣдателятъ изброява заслугитѣ—моралнитѣ и материалнитѣ помощи на върховното начал тво, на Загребското градоначалство, и на родолюбивитѣ граждани изъ други градове и селски общини; а скупщината отзиваше съ: »Живили! Живили! Живили!«. . . .

Най-подирѣ съ нѣколко сърдечни думи къмъ централнѣя съборъ, и къмъ прѣсѣдателя Ив. Филиповича, първата учителска скупщина са свърши съ бурно »живо! Ржкоплескане и поволень резултатъ.«

Когато прѣписвахме горнитѣ рѣдове обезмахъ ни разни мисли и нѣкои си скърбни напонуванія за училищата у нашия ко. . . . Шели да дочакаме и ний Българитѣ да видимъ единъ день такъвъ учителски сборове, дѣто нашитѣ учители, прибрани отсѣдѣ на отечеството ни, съ братска сговорна любовь, да са здрависваатъ и послѣ да си приказваатъ

за урѣждането на нашитѣ народни училища?

»Дай Боже, ще кажемъ и ний наедно съ писателъ, да са угледѣтъ въ това онѣзи почитени г-да, отъ които зависи народното благосъстояние—неговото физическо, умствено и нравственно образование.« (*)

ОСВѢСТЕНЪ СЫНЪ.

(Отъ Сборкѣтъ на М. П. Добринова).

Въ село Л. живѣялъ човѣкъ, когото сичкитѣ съселяни много обичали и почитали, защото испѣлвалъ точно Божитѣ и граждански заповѣди.—Съ тѣжки мѣжы и потъ на лицето си, а на почтенъ начинъ, достигналъ да има страшно богатство. Следъ години дошло врѣме и този почитенъ селянинъ да остарѣе. Въ това си положение, той прѣдава управленіето на нивята си, лозята си, къщѣтъ си на едничкія си синъ, когото пазилъ и обичалъ като зѣницата на очитѣ си, и за когото мислилъ че ще му бѣде утѣшеніе, радостъ въ горчивитѣ деніе на тромѣтъ (?) му старостъ. Но много са издѣгалъ въ мислѣтъ си, защото синъ му былъ съ студено и неблагоприятно сърдце, до като не са свѣстилъ за постѣжкѣтъ си, чрѣвъ своето малолѣтно дѣтенце.

Синъ му бѣше забравилъ не само добринитѣ на баща си, но почти и на самага него. Ослабналъ, горѣй му баща. и тѣлесно и душевно, нѣмаше кой да го погледне. Синъ му не му е давалъ по двѣ, а нѣкога и по три недѣли ряза да са преоблѣче, оставилъ го кирливъ, неочесанъ, садрапъ да стои се въ къщи въ едно кюшенце; снаха му, унукитѣ му се го прѣзирали и му горчиво досаждали. Най-послѣ доде на сина му ощо една недостойна мисль: да дава на баща си на странж отъ софрѣтъ да ѣде. Купи му една дър-

(*) Глѣдай в. »Вѣкъ« брой 18, статіята отъ М. П. Добринова.

вѣпа софрица, опредѣли и съ коиъ гаванкѣ, паницѣ и лѣжидѣ да му служатъ. Веднѣждъ като е извършвалъ самъ силъ му това на Бога умразно, и на почитенитѣ хора неприятно дѣло, т. е. като му синвалъ чорба въ іеднѣ излющена отъ подлива си паница, като хумникъ, дошелъ възъ баща си мѣличкѣя му сынъ, унуката на тозъ почетеъ старецъ, и казалъ: „тетю, какво правишь? а баща му: „синвамъ за дѣда ти чорба, сынокъ, не виждашь ли какъвъ е нечистъ, да са погнуси челякъ отъ него. само като го види, за туй нѣка ѣде на странѣ отъ насъ.“ А дѣтенцето му рече: „тѣй ще ти давамъ и азъ, като станешъ дѣдо,“ каза му съвѣмъ радостно. Тѣзи думи като чулъ баща му, стрѣспалъ са, прѣстаналъ отъ недостойното си дѣло, душята му ся смутила, и си напомнилъ рѣчитѣ на нашія спасители: „Человѣче, съ какъвто мѣркѣ мѣришь, съ такъвази ще ти са одмѣри.“ Отъ този часъ захважало да го боли сърдце, да го грызе и мѣчи съвѣстѣта за суровото му и нечеловѣческо постѣпваніе съ добрия си родителъ. Най подирѣ, отива при него съ сълзы на очитѣ си, исповѣдва му сичко какъвто му е правилъ, и рѣче: „добрий отче! познахъ погрѣшкитѣ си, молиѣ та, прости ма за сичкитѣ тѣшки докаченія, които съмъ ти направилъ.“ Отъ тогава захважало искрено да го обичъ, да му са радва, да му пристоява както прилича, и както е законно, до неговѣтъ старостъ. Слѣдъ смъртътъ му пакъ засвидѣтелствовалъ съ това почитаніето си, щото го погрѣбалъ съ 4-ма Священници, далъ 10 х. гроша въ църковнѣтъ касѣ, за полѣзны употребленія; 1000 гр. да са раздѣждатъ на сиромаситѣ да си купятъ потребнитѣ нужды; двѣ нивя и едно лозіе на школското настоятелство, на които отъ прихода да са купуватъ: сѣка година сичкитѣ Вѣстници Періодически изданія и сѣка нова поучителна

книга, щото постепенно да са устрои и убогатѣва: ШКОЛСКА БИБЛИОТЕКА, отъ коиъто както учителя и ученицитѣ, тѣй сѣщо и сѣкій другъ да може да черпи знаніе за просвѣщеніе на умѣтъ си, и убогороденіе на сърдцето си; а отъ остатѣка на този приходъ да са купува за сиромашкитѣ дѣца книги за ученіе, и пр. а постепенно: сяко пово УЧЕБНО СРѢДСТВО за въ школтѣ, съ което би са улѣспилъ въ предаваніето си учителя, и ученицитѣ му бы разумѣли подпълно неговото предаваніе. А такъвъзъ учеб. срѣдства сѣ: Землеоп. карты глобусъ, атлази по прѣдмѣтното обученіе (зочна овика хърват; Наглядное обученіе рускы;) Enseignement par les yeux фр: атлази по Естес. Исторія, по свашен. Исторія, Физич. апарати, и пр. и пр. съ една рѣчь, сичкы онѣвъ, които прѣдписва съврѣменната Дидактика, и безъ които не смѣ нити едно основно и въобще училище да бѣде; а въ това име пакъ за основаніе положила десѣтъ хиляды гроша!

Дано и нѣкои отъ нашитѣ съотечественници сѣ углѣждатъ въ примѣра на този покаянъ и освѣстенъ сынъ!

Добриновъ.

Загребъ, 1874

У писарицата ли са памѣрватъ много дописки и сѣкакви членове, повечето написани отъ ученици, които ни молятъ да ги обнародваме съ името имъ. Но едни отъ тѣхъ не сѣ като за въ „Училище,“ нито сѣ написани или приведени както трѣбва; други пъкъ тѣй дълги, щото не могатъ да са побержѣтъ у цѣлія листъ, а да ги прѣкъсваме съ продължаване, вѣкъкъ не прилѣга; нѣкои си найсѣтнѣ, толкозь сѣ тъмно написани, щото не може да имъ са познае смисъла, а за прѣправяне и прѣписване нѣмаме врѣме и не иде на смѣтката

ни. За това наумихме да пробираме, което е по за въ работа, и да обнародваме у сѣки листъ по нѣщо скратено. Сега цѣла туримъ за примѣръ сѣднитѣ приказки—първата е преводъ, а втората нашенска, ушѣ, народна приказка.

ДОБРИТѢ СЪСЪДИ.

Малкото дѣте на единъ воденичаръ, като ходило по край една вода, на какъ са подхлъзнало и, хупъ, пада у водата! Ковачатъ, който сѣдѣше отъ другата стрѣна на воденицата, щомъ сѣгнѣда завтече са та извади дѣтето, което донеса на баща му.

Мина са една година сѣдѣтъ тѣзи случка, когато една нощъ ненадѣйно са запали къщата на ковачатъ. Огънятъ бѣше пламнѣлъ отъ домъ, а ковачатъ едвамъ са събуди да излѣзе изъ запалената вече къща, съ жената си и съ двѣтѣ имъ дѣца. Но, замаянъ отъ пожара, заборава да земе най-малкото си момиченце, което пишѣше по-срѣдъ пламачитѣ, но никой са не наемаше да приближи и да влѣзе у запалената къща да го извади. Извѣднѣжъ са зададе воденичаратъ, който идѣше тичешкомъ, и впусна са у пожара, отъто сполучи да избави дѣтенцето, та го донесе на ковача, който му каза: „трѣба да благодариме на Бога за това, що ма подкани да ви засвидѣтелствувамъ признателността си; вѣй извадихте моето момче изъ водата, но и азъ съ Божята помощъ ето че избавихъ вашето момиченце.

(Привелъ)

С. Хр. Топковичъ.

Дѣлжнѣтъ и трескавѣй.

Веднѣжъ са срѣщнѣли двама души на пътя и, като са здрависали, попитватъ са за състояніето си. Единѣтъ отъ тѣхъ рекъль: азъ съмъ

здравъ, но защо ми е, когато съмъ твърдѣ сиромашъ?—Пѣкъ азъ съмъ трескавъ, отговорилъ другѣй. Тогава здравіятъ рекъль на болнѣя: хубаво че ти си трескавъ и твоята болестъ е приврѣмenna; но азъ какво да правѣмъ като съмъ дѣлженъ до уши? Колчемъ си наумѣмъ за неисплатенето на дѣлга, дваждъ ма втриса!—Като е тѣй, отговорилъ другѣятъ, „дѣто мене стрѣгахъ, тамъ тебе брѣснѣхъ.“

„Ако да не е ставало,

„Нѣмаше и да са приказва.“

М. П. В. Късогнѣдовъ.

Нѣй би казали, че по-добрѣ ще стѣрядъ нашитѣ момци, както и други учителчета, на които са рѣвне да понаписватъ нѣщо за обнародване въ „Училище,“ дѣто ще са мѣчатъ съ прѣвождане, или да пишатъ, което не струва труда си, по-добрѣ ще направятъ, ако са присламчюватъ по нѣкогашъ около старитѣ дѣдове и баби и ги запитватъ да имъ прикажѣтъ нѣкоя приказничка или стара народна пѣсенчица, та да записватъ на книжка, послѣ да си го прѣписватъ; а то е по-интересно за насъ.

Но трѣбва да са знае и това: Пѣнитѣ и приказницитѣ са пишѣтъ тѣмъмо и точно както са пѣятъ или приказватъ, а не да прѣйначаваме думитѣ и да ги пишѣмъ ушѣ като по книга; тогава пѣсенъта и приказницата губи своята важность и не показва нищо. Тукъ му е мурафетя!

Ето какъ е написана една пѣсенъ изъ Шуменско:

„Хранилѣ-і мамѣ, гледѣлѣ-і

„Идногу синѣжъ Стуянѣ.

„С прѣспу гу-і мѣіаку кнѣлѣ

„С роіну гу-і вину сливлѣ.

Сетѣ пѣсенъта са пишѣ когато пѣсноносѣтъ іжъ пѣе, а не да іжъ расказва като на приказница.

РАЗНИ.

Баба Марія П. Димитрова, майка на покойния Никола Попович (пъркорованъ Крецъ), подари останялата отъ сина ѝ, своя къща въ Букурещъ, на българското училище у селото си Голъмо-Бълво, Пловдивско, съ условие дордѣ е жива да ѝ са дава приходи или киріята, а като умре да остане сичко за училището. Къщата са уцѣнява за 800 ж. л. Ав. и остава подъ расположено на Руското консулство въ Букурещъ. Баба Марія е току речи 70—годишна жена, но съ това си благодаряне сега тя са подмладява и нейното име, както и името на покойния ѝ синъ Никола Поповичъ, остава да са споменува до вѣки и до амина.

Ето истинска майка на отечеството и народу си!

ГЮРГЕВО. У недѣля на 26 того имаме второ българско позорищно прѣдставлене, ДЕСИСЛАВА, историческа драма въ 5 дѣйствія, нагласена отъ познатія нашъ съотечественникъ Г-на Д. П. Войникова. Любопитно бѣше, наистина, това прѣдставлене, което стана тъй живо и проглетелно, щото сѣкиму бѣше драго и сичкиятъ зрители останахъ твърдѣ задоволни. Честити били Гюргевскитѣ българи, които са удостоихъ тѣж година да видятъ двѣ прѣдставленія по материя си езикъ, и да са похвалятъ прѣдъ чужденцитѣ че и ний имаме даровити хора, които умѣятъ да направятъ нѣщо си. Но за жалость, и тукъ, както и другадъ у Влашко, малкома сѣ онезъ Българи, които чувствуватъ. Но за това поговори щемъ на друго мѣсто.

На 1805 г. когато прочюти по взаимно-учителната си метода. Ланкастеръ са прѣдставилъ на Английска царь Георгія III, добрий онзи самодържець рече: »желаѣмъ щото сѣкое сиромашко дѣте у моята царщина да са изучи на читмо и да знае да прочита Св. писаніе.« Тѣй са пада на сѣки управитель, на сѣки баща да прави и да му е драго за образоването на младенитѣ у отечеството си.

ОТГОВОРИ.

Г-ну Д. П. Петрову у Стара-Загора. Вашитѣ съграждане, които са отличаватъ по своето родолубіе, винаги сѣ показвали добрината си на дѣло; тѣй и нашето списане са е доби дани съ доводно число абонати отъ града ви. Да сѣ живи и здрави! Благодаримъ

и на ваша милость, който приехте грижата за настаняването на »Училище.«

Г-ну А. Г. Бошнакову въ Тулча. Сърдечно ви благодаримъ за труда, що сте положили да придружите испроводенія на човѣкъ въ поканването на нови абонати за »Училище« у града и по околността, както и за грижата, която сте приели върху си за расправянето на листа ни, дѣто сте настоѣти да аспорятъ толкозъ спомощницитѣ. Сѣ тѣй благодаримъ и на сичкиятъ родолюбиви Г-да, които сѣ имали добрината да са запишатъ спомощници. Но тукъ не можемъ да са въздържимъ безъ да не попигаме двамата противници, или по-правото завистници у града ви, отъ какво подканени тѣ доволите си да привикатъ човѣка ни и да го сѣдятъ, че ходитъ да подписва безъ волята имъ? Таквозъ нѣщо ний не сме испатили нито у врѣмето на грѣцкитѣ владци, които бѣхъ най-въртитѣ гонитѣли на българската книжнина. . . Хвъркна онова анархическо врѣме, дѣдо попе! когато безглавни, вий бѣхте послободитѣли и никакъ неможѣше да ви са земе прѣднината. Прѣдъ да са питаеме отъ святиня ви, ний си сторихме длъжността тамъ, дѣто грѣбаше, като прѣдложихме листа си, за подписвани спомощници, на Н. Високопрѣосвященство въ Русчюкъ, дѣдо Григорія, който го удобри и самси подписа. Същето направи и Св. Варно-Прѣставакскій дѣдо Симѣонъ въ Шуменъ, както и другадъ нашитѣ добри священноначалници. Да имаме тѣхнитѣ молитви и благословія! Ще ли бѣдемъ честити ний Българетѣ да са видимъ нѣкога и съ по-догойни священници, които да познаватъ своето назначене и да са грижатъ за народното ни просвѣщене!

ПОДАРКИ ОТЪ »УЧИЛИЩЕ.«

Г-нъ Драганъ С. Драгановъ въ Русчюкъ подарява едно год. течене отъ »Училище« за училището у родния си градецъ Везиръ-Козлуджа, варненско окръжіе.

Н. Високопрѣподобіе Архимандритъ Косгантинъ у Силистра подарява двѣ год. теч. отъ »Училище,« за училищата въ отечеството му Карлово, отдѣто е родомъ.

Г. Докторъ Ж. Драганчевъ въ Тулча подарява едно год. теч. за училищата у Еникій (гулченско). Г-нъ Григоръ Радевъ, тамъ, подарява сѣщо за училището у Мачинъ. Г. Ст. Петровъ отъ село Сарж-гюль, бобаданско, подарява едно за училището у сѣщето село. Г-нъ В. И. Владимировъ у Гюргево подарява едно год. течене отъ »Училище« за Габровскія пансіонъ.